

מִי דַעַת

לימודי דעת
LIMUDEI DAAT
ללמוד • לדעת • להתקדם

הערה: אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. בכל שאלה יש להיוועץ במורה הוראה.

כפסולת. וכל השאלה היא, באופן שהוא רוצה להוציא את הפסולת מתוך התערובת בשביל עצמו וזוהי עיקר כוונתו, אלא שבשביל להינצל מאיסור בורר הוא מחפש איזה אדם שירצה בזה.

וצדדי השאלה הם: האם להתייחס אל הבורר עצמו וכלפיו הרי יש כאן תיקון באוכל, שעד עכשיו היה האוכל מעורב עם דבר שבשבילו הוא נחשב לפסולת, ועכשיו כשברר מין זה תוקן האוכל להיותו ראוי לאכילה בשבילו.

או שאין אנו מתייחסים אל הבורר עצמו אלא אל חבריו החפץ בדבר זה, שהרי החלק הזה מיועד עבורו, וכלפיו הוצאת החלק הזה מתוך שאר האוכל היא כדרך אכילה המותרת ככל מקום שמותר להוציא ביד את האוכל מתוך הפסולת לאוכלו מיד.

ולהלכה, הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל³ התיר זאת, אבל בספר חוט שני⁴ להגאון רבי ניסים קרליץ שליט"א נשאר בזה בספק. ולמעשה כל אחד ישאל לרבו כיצד לנהוג.

האם מותר לברור אוכל מן הפסולת בשביל להאכילו לבעלי חיים?

תלוי בזה: שאם האוכל גם ראוי לבע"ח, אסור לברור את הפסולת מתוכו. אבל אם אין האוכל

תפוח שהרקיב מקצתו, או עלי חסה שיש ביניהם עלה אחד מקולקל, האם מותר להסיר את חלק הפסולת מתוכם?

יש לחלק בזה בין שלשה מצבים:

א. אם אותו חלק מקולקל לגמרי שא"א לאכלו כלל, הרי הוא פסולת גמורה, ואסור מן התורה להסירו מהפרי¹.

ב. אם אינו מקולקל לגמרי שאפשר לאוכלו בשעת הדחק, יש בזה איסור מדרבנן להוציאו מפני שזה נראה כבורר פסולת מתוך האוכל².

ג. אם אותו החלק ראוי לאכילה אף שלא ע"י הדחק, אלא שבכל אופן רוצה עתה להסירו, אין עליו שם פסולת כלל ומותר להסירו.

ובעניין אם מותר להסיר החלק המקולקל כשנוטל עמו גם חלק מהפרי הטוב, עיין להלן שיתבאר דין זה בעז"ה.

מצוי בבני משפחה שאחד אינו חפץ באיזה חלק מהעוף או איזה ירק מהסלט וכדו' ומחפש לאחד מהסועדים שירצה בזה, ועיקר כוונתו היא להוציא חלק זה מצלחתו, האם הדבר מותר?

דבר מוסכם הוא שלברור דבר מתוך תערובת כשכל כוונתו היא בשביל חבריו שחפץ בזה עכשיו מותר, אע"פ שאצלו דבר זה נחשב

³ שמירת שבת כהלכתה פרק ג' הערה י"ג [ועיי"ש נוסח הטעם שכתב להיתר בזה].

⁴ חלק ב' פרק כ"ה ס"ק (ה) ד"ה יש להסתפק.

¹ סי' שי"ט מ"ב מ"ב ס"ק ז' וס"ק ט"ו.
² שם.

ראוי לבע"ח ורק הפסולת ראויה לו, מותר לברור את הפסולת לצורכו.⁵

והטעם בחילוק זה, שבאופן שגם האוכל וגם הפסולת ראוי לבע"ח, כשאנו באים לדון מה האוכל ומה הפסולת, ודאי נאמר שהטוב הוא האוכל והלא טוב הוא פסולת, ולכן אפילו שגם הלא טוב ראוי לבע"ח סוף סוף הוא מוציא פסולת מתוך האוכל. אבל באופן שרק הפסולת ראויה לבע"ח, א"כ ודאי שהלא טוב הוא האוכל והטוב הוא הפסולת, ומשום כך מותר יהיה להוציא את הפסולת מתוך האוכל.

וכ"ז דווקא כשרוצה להאכיל לבע"ח מיד, אבל אם רוצה בזה רק בשביל לאחר זמן אסור, וכדין כל הוצאת אוכל מתוך פסולת.

מיצי פירות שמעורבות בהם חתיכות פרי, האם מותר לסננם בשבת?

כתב השו"ע⁶, "יין או מים שהם צלולין מותר לסנן במשמרת", והוסיף ע"ז הרמ"א "ואע"פ שיש בו קסמין דקין, הואיל וראויין לשתות בלאו הכי". ומבואר, שכל שיש במשקה לכלוכים קטנים באופן שעדיין הוא ראוי לשתיה בלי סינון לא נחשב הסינון בו כמעשה ברירה. והטעם, שכיון שלבני אדם לא איכפת מלכלוכים אלו, הרי הם נחשבים כחלק מהמשקה, ואין כאן ברירה של מין אחד מחבירו.

וכתב המ"ב⁷, שכל זה דווקא אם ראוי לשתיה לרוב בני אדם, ולא מספיק מה שהוא או מקצת בנ"א כמותו מוכנים לשתות משקה כזה גם בלי סינון.⁸

וכתבו הפוסקים⁹ שהוא הדין במיצי פירות שמעורבות בהם חתיכות קטנות של פרי, באופן שרוב בני אדם שותים אותם כך בלא סינון, שמותר לסננם בשבת. אבל אם נפלו במשקה חתיכות גדולות של פרי שרגילים להוציאם לפני השתיה, אסור לסננם בשבת.

וכל זה דווקא אם גם אותו אדם שמסנן רגיל לשתות כך, אבל אם הוא איסטניס שאינו מסוגל כלל לשתות את המשקה בלי סינון, כתב הביאור הלכה¹⁰ בשם הפרי מגדים שאפשר שלאדם זה אסור לסנן, כיון שאצלו זה נחשב לפסולת.

בגליון הבא:

- האם מותר להשתמש בשבת במערכת לטיהור מים?
- האם מועיל להוציא את הפסולת עם קצת מהאוכל בשביל שלא יהיה איסור בורר?
- עצם שיש;עליה קצת בשר האם מותר להוציאה מתוך האוכל?
- תוית עם חותם המאפיה שדבוקה ע"ג החלה, האם מותר לקלפה ממנה בשבת?

⁵ שמירת שבת כהלכתה פרק ג' הערה י"ג.

⁶ סימן ש"ט סעיף י', ועיי"ש במ"ב ס"ק ל"ד.

⁷ שם.

⁸ עיי"ש במ"ב שהביא דעת הב"ח להחמיר שיהיה ראוי לכל בנ"א, אולם מדבריו בס"ק ל"ה נראה שתופס לעיקר כדעה ראשונה. – שש"כ שם הערה מ"ה.

⁹ עיין שש"כ שם סעיפים מ"ט נ' ג', ובחלק ג' פרק ג' הערה קנ"ו. ואגרות משה אר"ח ח"ד סימן ע"ד בורר אות ג'.
¹⁰ ד"ה הואיל וראויין.

מרכז למודי דעת

- תכנית לימודים ייחודית המסייעת ללומד להגיע לרמה גבוהה בידיעת ההלכה.
- התכנית משלבת שיעורי הלכה כתובים הנשלחים בדיוור ישיר לבתי הלומדים, שאלות סיכום וחזרה, מבחנים תקופתיים, קשר עם רבנים ותעודה.
- שיעורים בהלכות: איסור והתר, שבת, עירובין, נדה, מקואות, חופה וקידושין, אבלות.
- למודי דיינות.
- הכנה מושלמת לבחינות הסמיכה.

להצטרפות ולקבלת מידע נוסף חייגו:

03-6166340

E-mail: limd@netvision.net.il

www.limd.co.il